

Ocean Øen.

Hvorledes der, ved Naturens magiske Indblanding, er skabt enorme Rigdomme paa en lille Plet i Stillehavet.

Af

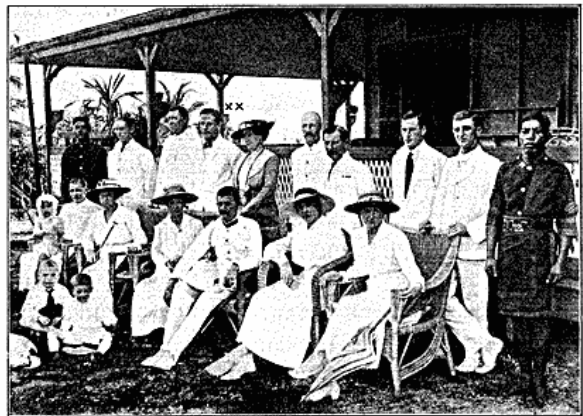
Tho's J. Mc. Mahon.

F. R. G. S. etc.

Paa Gulvet i et lille, uanseligt Kontor i en af Sydneys Sidegader, laa der en lerfarvet Sten, der brugtes til at holde Kontordøren aaben. Stenen tjente i denne underordnede Stilling i mange Aar, var bleven sparket hid og did af mange Fødder, i Kaadhed kastet som Bold frem og tilbage af unge Mennesker i deres Fritid, og nu og da var den bleven betragtet nøje som et Kuriosum paa Grund af dens ejendommelige Farve af Besøgende paa Kontoret.

En skønne Dag kom en Mand derind med noget Kendskab til Guano; han stak Stenen i Lommen, anvendte nogle Timer til at undersøge den kemisk, og da Undersøgelsen faldt heldigt ud, ilede han tilbage til det lille Kontor i Sidegaden for om muligt at faa Oplysning om, hvor Stenen stammede fra.

Den var bleven bragt til Sydney af en Handelsmand fra Sydhavsøerne, som havde fundet den paa Ocean Øen, og som havde taget den med sig for at lave Kugler af den til sine Smaadrenge at lege med. Men den Mand, der nu gik omkring med Stenen i Lommen — eller saa meget deraf, som den kemiske Undersøgelse havde levnet — vidste bedre Besked end de andre. Han anede nemlig, at han besad Nøglen, der kunde aabne et Trylleslot, som vilde faa hele den kommercielle Verden til at undres. Han drog til Ocean Øen med den første Pacifikskonvert, der forlod Sydney. Denne Rejse var den Gang langvarig, men efter nogle Maaneders Forløb, var han atter tilbage i Sydney. Det Maal, han havde sat sig, var naaet, thi ved Undersøgelsen af Øen havde han forvissat sig om, at den rummede Millioner Tons Kalkphosphat.

× Resident E. C. Eliot med Stab. ×× Forf. Mc. Mahon.

Australske Kapitalister blev tilbudt at danne et Syndikat for at bringe denne Phosphat i Handelen, som nu kendes over hele Verden under Navnet Superphosphat, men de modtog ikke Tilbudet — »for resikabelt«, tænkte de. Saa tilbød han Pengemændene i London sin Opdagelse. De tog imod den med Kyshaand. Til Trods for Afstanden, de store Pengeudlæg, Transport og andre Vanskeligheder, gik de paa med britisk Bulldogsejhed, øste Penge ud, om hvilke de godt viste, at intet Vederlag vilde gives i mange Aar, og sendte Tømmer, Jærn, Staal, Maskiner og de Tusinde andre Ting, der hører til for at drive en moderne Fabrikvirksomhed, ud til den øde lille Ø i Stillehavet. Den Dag i Dag er det en Mønstervirksomhed, der aarligt udsender til alle Verdens Hjørner Hundre-detusinder Tons kunstig Gødning, saa Jorden kan

Udsigt over Phosphat-Byen.

blive ved at være frugtbar, hvormeget der end bliver høstet.

Det er vanskeligt at forestille sig den storslaaede Stilhed og Forladthed, som man overvældes af i denne Del af Stillehavet lige under Ækvator. Midtvejs mellem Amerika, Australien og Asien — omtr. 3000 engl. Mil fra hver — ligger denne lille Ø paa 5 engl. Mil i Omkreds. Paa Kortet betegnes den blot med et Punktum, og Skibsførere holder strængt Udkig i taaget Vejr, for ikke at sejle den forbi. Paa denne lille, uanselige Plet Land trives en Storindustri, der i Omfang kan maale sig med andre Storindustrier rundt om i Verden, og er i sin Branche enestaaende. Livet pulserer her som i enhver anden Storby. Om Natten er hele Øen oplyst med elektrisk Lys, og Arbejdet gaar for sig de 24 Timer i Døgnet. Fabriksfløjter høres uafbrudt, og Lokomotiver farer hid og did ligesom paa en Centralbanegaard. Alt er meget praktisk anlagt. Phosphaten føres med Godsvogne til Fabriken, hvor den knuses og tørres; derfra gennem en hel Labyrinth af Tragter fra Lageret til firkantede Aabninger i Anlægsbroen, hvorunder Fragtbaade ligger for at tage imod den. Saasart en er fyldt, lægger en anden til. Disse, der rummer omtrent 3 Tons, bliver saa ført af en Bugserdamper til Skibe ude paa det aabne Hav, og der lades det værdifulde Stof i Lasten.

De Indfødte gør alt det svære Arbejde, lader Fragtbaadene og kaster Phosphaten, nu pulveriseret og tørret, ind i Dampskibenes Svælg. Det fine Støv, af hvilket Luften bliver gennemtrængt, giver dem et spøgelsesagtigt Udseende, og især er dette Tilfældet om Natten i elektrisk Belysning. Alt — Men-

nesker, Baade, Skibe, Maskiner, Jærnbanevogne o. s. v. — synes nu at høre Aandeverdenen til.

Øen har den dybeste, mest storslaaede og kostbareste Ankerplads i hele Verden. Ankre, Ankertove, Kæder o. s. v. er af enorm Størrelse. Dette er nødvendigt, da der ingen Havn er, saa Skibe, store og smaa, maa kaste Anker i rum Sø. Paa Øen er der anlagt over 80 engl. Mil Jærnbane-skiner, og naar man erindrer, at hele Øen kun er en god dansk Mil i Omkreds, kan man slutte sig til, hvilket Væv af Skinner der er. I mange af de tomte Phosphatlejer ses spiralformede Korallrev i 30 til 40 Fods Højde, og disse giver dem et spøgelsesagtigt Udseende, især ved elektrisk Belysning.

Der er to Slags Phosphatudgravninger — fra Klipper og fra Jordoverfladen. Fra Klipperne faas den ved at bruge Sprængstoffer, fra Jorden ved Hjælp af Skovl og Hakke. Alt Arbejde udføres systematisk, som Regel under aaben Himmel, men der er ogsaa store Arealer under Tag, hvor der kan arbejdes i den regnfulde Aarslid. Saasart Phosphaten er sprængt eller gravet ud, bliver den af Arbejderne ladet i Jærnbanevogne, og af disse ført til Fabriken — som allerede forklaret — for at males og tørres. Tørringsprocessen er meget interessant. Apparatet bestaar af omdrejende Cylindre, der udsætter Phosphaten for hed Luft, hvorved al Fugtighed dampes ud.

Før Krigens Udbrud var der en Arbejdsstyrke af ialt 2000 Mand — hvid, gul og brun — der hævede Løn af denne Bedrift, og det ser ud til, at denne nu bliver betydelig forøget. De hvide tager sig selvfølgelig af den intellektuelle Del af Driften, og bestaar af Ingeniører, Metallurger og Kontorister.

En Gade i Phosphat-Byen.

Der er et Sundhedsdepartement, et udmærket Kloakvæsen, Kølerum, Vand- og Telefonvæsen o. s. v. Dagligt er der fri Uddeling til alle af Is, og ugentlig af Sæbe, ikke-berusende Drikke samt utallige Forbrugsgenstande. En slig Uddeling findes næppe noget andet Sted i Verden. Tillige er der gratis Vaskeri for de hvide. Der er Teater, Bibliotek og Læseværelse; tre udmærkede Hospitaler, et for de hvide, et for Asiater og et for de Indfødte. Al Lægebehandling og Medicin er gratis for alle. Intetsteds i det sydlige Stillehav findes noget lignende.

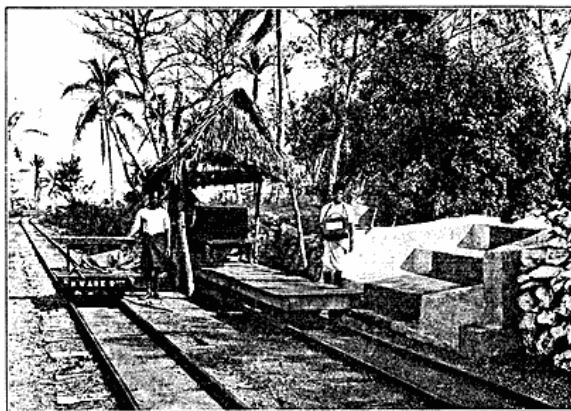
Hvad Klimaet angaar, er det saa sundt og køligt, som det overhovedet findes indenfor Troperne. Malaria eksisterer ikke, og dette er mærkeligt, naar man betænker, at Øen kun ligger elleve danske Mil syd for Ækvator. Men sikkert nok er Grunden

Det indfødte Politi kalder Politiet sammen til Aftensmaaltidet.

den, at Øen ligger lige i det Bælte, som bestryges af Passatvindene.

Det synes næsten uforklarligt, at en lille Plet Jord, der besidder saa store Rigdomme, findes saa isoleret; men naar man tænker Sagen lidt over, forsvinder det uforklarlige deri, og man ser, hvor vise og forudseende de Magter er, der raader i Universet. Forat disse Rigdomme kunde opstaa og formeres, var det nødvendigt, at der fandtes en fredlyst Plet, hvor de myldrende Flokke af Søfugle kunde ty hen for at yngle. Her var hverken Mennesker eller Dyr, til at forstyrre dem, derimod Masser af Fisk til at give dem en sorgfri Eksistens. I mange Menneskealdre, ja i mange Aarhundreder samledes de her, og deres meget phosphatholdige Ekskrementer blandede sig med Korallrevne, der var kalkholdige, og disse to, hjulpet af Naturprocesser, Tørkeperioder og Oversvømmelser, formede

Jærnbane-station.

disse mærkelige kemiske Gødningsstoffer, som ved Hjælp af Svovlsyre kan pulveriseres, og naar de saa spredes paa Ageren, tvinger denne til at frembringe den dobbelte Høst.

Naar man tænker paa, hvilken Rolle Fuglene har spillet ved Frembringelsen af disse Skatte paa denne ensomme Ø, forbavses man dobbelt ved den Dag i Dag ikke at skimte nogen Fugl i milevid Omkreds, med Undtagelse af en mindre Fugl, som af de engelske Matroser benævnes »The frigate bird«, og som de Indfødte skatter højt. Disse og saa almindelige Høns, udgør hele Fjerkræbestanden paa Øen.

Ocean Øen er paa samme Tid Hovedøen og Hovedstaden i den Gruppe Øer, der hedder Gilbert og Ellice Øerne, og disse administreres derfra. Af de engelske Embedsmænd benævnes den øverste Kommissær, f. T. hedder denne Mr. E. C. Elliot. Den udmærkede Politistyrke er sammensat af Indfødte.

Phosphat Lejer.

Videnskabsmænd anser Øen for at være Toppen af et højt Bjærg, der har staaet paa et forsvundet Kontinent, og begrundet deres Antagelse derfor paa, at Vandet lige op til Strandbredden er saa dybt, at det hidindtil har været umuligt at maale Dybden. En Ting er sikkert, nemlig at Dampskibe, indtil 7000 Tons Drægtighed er forliste klods op ad Øen og er sporløst forsvundne, skønt alt muligt har været gjort for at konstatere, hvor Vragene ligger.

Naar der er Tørke, hvilket indtræffer omtrent hvert femte Aar, ser Øen øde og forladt ud, al Plantevækst forsvinder fra Overfladen. Saa kommer Regnen, og alt grønnes igen paa nogle faa Dage, og ligesaa forladt og spøgelseagtig den var før, ligesaa grøn og frisk ser den ud nu. Forresten

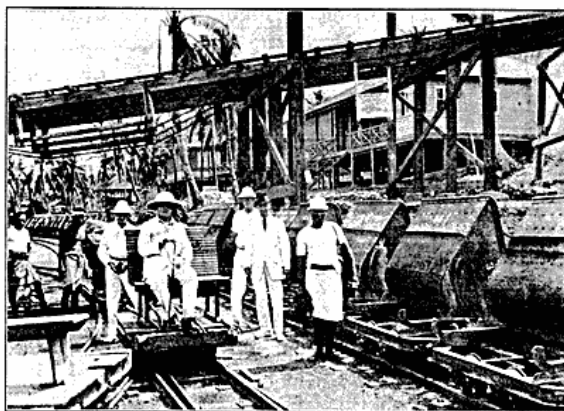

Japanske Arbejdere i Phosphatklipperne.

er Vandforsyningen — som alt det øvrige paa dette fortryllende Sted — ganske fortrinlig. Foruden underjordiske Brønde og Cisterner er der et udmærket Distilleringsapparat, hvorved det salte Vand kan forvandles til fersk.

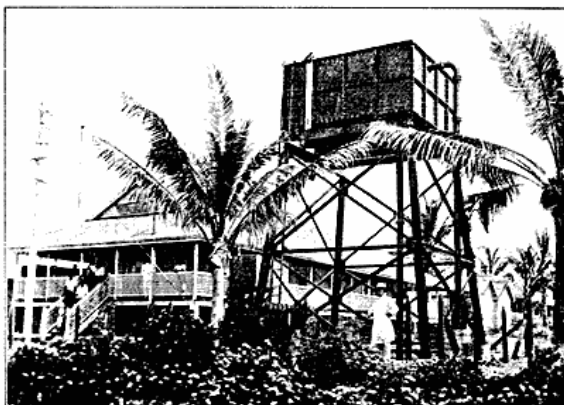
Hvert Hjem har sin Have, og Hækkene langs Veje og Stier bestaar for Størstedelen af Buske, der hedder »rats-tails« (Rottehaler), som bærer en smuk blaa Blomst, medens Bladene er mørkegrønne og fløjsagtige at føle paa. Der vokser ogsaa Kokospalmer, men hver Træ ejes af en Indfødt, og kan hverken tages fra Ejeren eller nedhugges uden Tilladelse »howi« af Indfødtes Ret, hvis Tilkendegivelser respekteres af alle, hvide saa vel som farvede.

De Indfødte hedder »Barnabans« og er de mest velstaaende af alle de Stammer, som har hjemme paa Stillehavsoerne. Hver eneste Tons

Phosphat-Baner.

Phosphat som forlader Øen — og det er flere Hundredetusinde Tons i Aarets Løb — betaler Skat til dem, og disse Penge bruges udelukkende til Fordel for de ca. 2000 Indfødte. Hver af disse er Jord-ejer og sælger Retten til at udtage Guano til de hvide for en vis Sum, som gerne er tilstrækkelig stor til at Ejeren og hans Familie kan leve sorgfrit Resten af deres Dage uden at bestille det allerringeste. Kokospalmerne sælger de ikke, og denne Ejendomsret respekteres i den Grad, at hvis et Træ bliver ødelagt ved et Uheld, maa Ejeren godtgøres for Tabet. Naar Kompagniet nedlægger Skinner til en ny Jærnbanevej, gaar de hellere udenom Træet end at skade eller ødelægge det. Alle Disputer angaaende Ejendomsoverdragelser o. l. gaar for sig ad retslig Vej ligesom i vort eget Samfund, og de indfødte Jurister er ligesaa opvakte og snu som deres Kolleger hele Verden over.

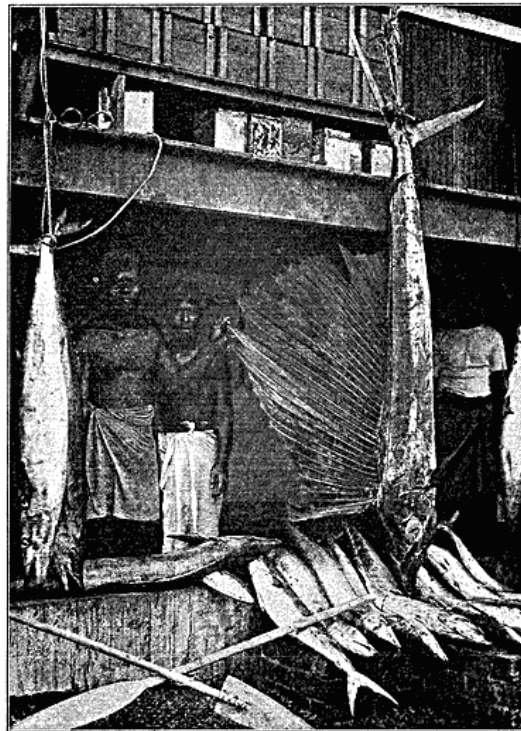
Hospital for Indfødte Arbejdere.

Disse Øboere er smukke, velskabte og intelligente, og har tillige mange andre gode Egenskaber. Men al den Velstand, som er bleven dem til Del, da Øen overtoges af Englænderne, har gjort dem dovne og fordringsfulde. Vilde Stammer forfalder let til Nydelsessyge, og det gør forresten ogsaa civiliserede Folkelag. I dette Tilfælde ytrer Demoralisationen sig hovedsagelig i, at Kvinderne bliver ufrugtbare, og følgelig formindskes Folketallet. I Fortiden var de meget dygtige Fiskere, og er det endnu omend i mindre Grad. Fiskene, som de fanger, er tit langt større end deres smaa usle Baade, og mange Gange bruger de den halve Dag for at faa en saadan Krabat trukken op paa Strandbredden. De taber imidlertid aldrig Fatningen, men ligesom de gamle Hvalfangere arbejder de med Fisken, indtil den tilsidst bliver udmattet. Saa trækkes den op til Baadens Side, dræbes med et Spydstik og bugseres i Land. Fiskelinerne laves af Kokosfibre eller af Kvindehaar, og er meget stærke; Krogene, der i Form ligner vore egne, er af Muslingeskaller eller Stalikit. Paa sindrig Maade fastgør de en Sten lige over Krogen, saaledes at naar Fisken bider paa, kan Fiskeren ved et rask Tag i Linen, løse Stenen. At kunne gøre dette har store Fordele, thi der skal megen Vægt for at sænke Linen i saa dybt og salt Vand; ligeledes at blive denne Vægt kvit, naar der skal hales op, er selvfølgelig en stor Fordel. Hajfiskeriet betaler sig godt, thi disses Finner eksporteres i stort Omfang. Fiskernes værste Fjende i Søen er uden Tvivl Sværdfisken; kommer den paa Krogen, farer den som oftest lige løs paa Baaden og saver den tværs over, mange Gange Baadens Ejer med.

Meget interessant er det at iagttage disse Indfødte, naar de fanger Flyvefisk. Om Natten stikker 60—80 Baade i Vandet, hver med sin Ejer, der bærer en Fakkell. Nu ror de, indtil de kommer i Læ af en høj Klippe, saa rejser hver Mand sig op i Baaden paa et givet Signal, og drejer Fakkelen rundt i Vejret. Flyvefiskene farer da i tusindvis henimod Lyset og fanges ved Haandnet. Det hele tager sig meget malerisk ud.

Hele Øen hviler paa vældige Klippehuler, som antages at være dannede af Koralrev. De strækker sig spindelvævsagtigt under hele Øen paa langs og paa tværs, og har alle Slags fantastiske Formationer. Mærkeligt nok vil de indfødte Mænd ikke for nogensomhelst Pris vove sig ind i disse; derimod vil Kvinderne — med eller uden Fakkell — gaa

dem igennem fra den ene Ende af Øen til den anden. De former sig i Labyrinter, men da ingen hvid vilde være dumdristig nok til at undersøge dem alene, tager de en af disse indfødte Kvinder med som Fører, naar de skal paa en sliq Ekspedition. Alligevel bliver der aldrig noget ud af deres Forsøg paa at bane sig Vej. Der er dybe Kløfter og stejle Klippeformationer, som ingen hvid Mand kan komme igennem. Et Par hundrede Skridt er vistnok saa langt, som nogen hvid endnu er naaet.

Fisketorvet.

Disse kvindelige Førere leder altid en saadan Opdagelsesrejsende ad de ufremkommeligste Veje, thi de er bange for, at lykkedes en saadan Ekspedition for ham, vilde de miste Magten over deres egne Mandfolk, der nu tror, at Kvinderne holder Stævne derinde med mæglige Aander. Kvinderne er snu nok til at benytte sig af Mændenes Overtro, og fortæller disse alle Slags Røverhistorier om Aandemøder og andet Djævelskab, som Mændene tror fuldt og fast paa, og dette giver »det svage Køn« et Vaaben i Hænde, som ikke er til kimse af.

De Indfødte holder meget af at danse, og deres

Indfødt Danser.

Fagter og Drejninger ved slige Lejligheder er meget maleriske. Deres rigtigste Dans hedder »roias« hvori Bevægelserne er meget formelle og stive, noget lignende som i vor Menuet. De har hver en Dansestav i Haanden, medens de danser. Under hele Dansen nynnes en meget melodisk Sang, og paa givne Tegn slaas Stavene sammen og frembringer en skarp klingende Lyd. Naar de har Fremmede, for-

staar de paa en vidunderlig Maade til Ære for disse at fremstille deres Stilling i Livet, f. Eks. da Forfatteren af dette var Gæst hos dem, gennemgik de paa den mest gratiøse Maade, alle de Bevægelser, som fordres for at tage et Fotografi. Fotografering var nemlig hans Yndlingbeskæftigelse under Opholdet paa Øen.

Som før antydet, tillader den engelske Administration, at de Indfødte laver deres egne Love. De mest intelligente blandt Mændene opdrages af Englænderne til Administrationsarbejde, saasom Dommere, Kontorister, Politiembedsmænd o. s. fr. Rettergangen foregaar blandt disse paa samme Vis som blandt de øvrige Indbyggere, og den øverste Retshaandshæver, som svarer til vor Dommer, nyder stor Respekt hos alle paa Øen. Den der f. T. bestrider dette Embede er en meget intelligent Mand, og hans Domme appelleres saa godt som aldrig.

Denne interessante lille Ø tilhørte for mindre end 25 Aar siden ikke nogen civiliseret Stat, den blev anset af Søfarere som en øde Plet uden Værdi for nogen med Erobringstanker. For ca. 70 Aar tilbage i Tiden blev den besøgt af en Sværm Æventyrere, Vagabonder og løsslupne Forbrydere fra Australien, der slog sig ned blandt Befolkningen, og gik under Navnet »beach-combers«. De opdagede, at der af Kokosblomsten kunde laves en berusende Drik. Saa samlede disse Blomster i store Masser, Saften gæredes, og hele Befolkningen drak, svirede og begik alle mulige Slags Udskejelser. Nu er disse Gavtyve for længe siden uddøde, og Lykke og Velsignelse har taget fast Bopæl der. Ingen Plet paa Jorden er forholdsvis saa rig, og intet Areal paa Jordoverfladen — knap 1200 Tønder Land — giver den øvrige Verden saa store Rigdomme.

Plan for Jubilæumsekspeditionen Nord om Grønland.

Af mag. scient. Lauge Koch, København.

I 1721 drog Hans Egede fra København til Grønland, og dermed begyndte den danske Stats maalbevidste Kolonisation af det store Polarland. Ved at fejre 200 Aars Jubilæet for denne Kolonisation er det naturligt ikke blot at se tilbage over, hvad der er udrettet, men ogsaa at se frem imod,

hvad endnu maa gøres, saa vel i administrativ som i videnskabelig Retning.

Grønlands Kyster er nu alle kendt. Hver en Pynt paa den kontinentlange Kyst bærer i sit Navn Mindet om lysende Forskerbedrifter. Som Regel var de store Nationer foran os i selve Opdagelsen, men